DOMSTOLENS DOM
av den 17 februari 1976*

I mål 45/75

har Finanzgericht Rheinland-Pfalz till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Rewe-Zentrale des Lebensmittel-Großhandels GmbH, Köln,

och

Hauptzollamt Landau/Pfalz.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 37.1 och 95 första stycket i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden R. Lecourt, avdelningsordförandena H. Kutscher och A. O'Keeffe samt domarna A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen och A. J. Mackenzie Stuart,

generaladvokat: G. Reischl,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 10 april 1975, som inkom till domstolens kansli den 12 maj 1975, har Finanzgericht Rheinland-Pfalz enligt artikel 177 i EEG-fördraget ställt vissa frågor om tolkningen av artiklarna 37.1 och 95 första stycket i EEG-fördraget.

* Rättegångsspråk: tyska.

Dessa frågor har uppkommit under en tvist mellan en importör av italiensk vermouth och tullmyndigheterna i Förbundsrepubliken Tyskland rörande förenligheten med dessa bestämmelser av den punktskatt som uppbärs i Förbundsrepubliken Tyskland på importerad alkohol, den s.k. "Monopolausgleich".

2 Enligt den federala lagen om spritmonopol ("Gesetz über das Branntweinmonopol") skall sprit av både jordbruks- och icke jordbruksursprung levereras till monopolförvaltningen till ett av myndigheterna fastställt pris och efter bearbetning säljas vidare av monopolförvaltningen till priser som varierar beroende på syftet med vidareförsäljningen, men som också fastställs av myndigheterna.

Det pris till vilket sådan sprit säljs vidare inkluderar motvärdet för spriten, ett belopp som är avsett att täcka monopolkostnaderna, inbegripet bearbetnings-, lagrings- och administrationskostnader, samt den skatt som kallas "Branntweinsteuer".

Vad gäller sprit avsedd att drickas omfattar monopolkostnaderna även en priskomponent som är avsedd att kompensera de förluster som monopolförvaltningen lider genom att sälja viss sprit, avsedd för annan användning, under självkostnadspriset.

3 Enligt § 76 i ovan nämnda lag är viss inhemsk sprit, särskilt sprit av spannmål och vissa frukter, befriad från leveransplikten till monopolet.

Den situation som ligger till grund för tvisten kännetecknas alltså av ett statligt monopol som omfattar köp och saluföring av en vara, men som dock endast inbegriper en del av den inhemska produktionen av denna vara, medan en annan del köps och saluförs av den privata sektorn.

4 Sprit som är befriad från leveransplikten till monopolet är belagd med en pålaga som kallas "Branntweinaufschlag" och som motsvarar skillnaden mellan monopolets grundpris för sprit och dess normala försäljningspris. Denna pålaga omfattar därför, förutom en spritskatt (Branntweinsteuer) som är lika hög som den för monopolspriten, ett bidrag till monopolkostnaderna.

Detta bidrag, det s.k. "Branntweinaufschlagspitze", som motsvarar de "monopolkostnader" som ingår i försäljningspriset för den monopolsprit som är avsedd att drickas, minskas dock med ett schablonbelopp (21 DEM vid den tid som är relevant för tvisten i målet vid den nationella domstolen) som

motsvarar det genomsnittsbelopp som monopolförvaltningen sparar genom att inte överta sådan sprit.

Det belopp som tagits fram på detta sätt minskas sedan med ett belopp som varierar mellan 5 % till över 100 % av grundpriset ("Branntweingrundpreis") i fråga om brännerier med en liten produktion, eller ökas progressivt i förhållande till årsproduktionen när det är fråga om brännerier som producerar stora mängder.

Att en del av monopolets administrationskostnader påläggs sprit som är befriad från leveransplikten beror på den nationella lagstiftarens vilja att monopolkostnaderna skall bäras av konsumenterna av inhemsk sprit, både sådan som är befriad från leveransplikten och sådan som saluförs av förvaltningen.

Detta "Branntweinaufschlagspitze" tilldelas följaktligen också monopolförvaltningen för vilken det utgör en inkomstkälla.

Importerad sprit och alkoholhaltiga drycker - de senare i förhållande till sin alkoholhalt - beläggs med en pålaga som kallas "Monopolausgleich" och som, förutom skatten på monopolsprit ("Branntweinsteuer"), omfattar en extra pålaga som anses motsvara det belopp som inom ramen för försäljningspriset för monopolsprit är avsedd att täcka ovan nämnda "monopolkostnader".

Eftersom denna extra pålaga, kallad "Monopolausgleichspitze", inte används till finansiering av monopolet utan liksom "Monopolausgleich", som den utgör en del av, tillförs statsbudgeten, uppbärs den enligt Förbundsrepubliken Tysklands regering för att återställa lika konkurrensförhållanden mellan å ena sidan importerad sprit och alkoholhaltiga drycker och å andra sidan inhemskt producerad sprit och alkoholhaltiga drycker som framställs av alkohol som är befriad från leveransplikten.

Förbundsrepubliken Tyskland har dessutom under den muntliga förhandlingen förklarat "att detta skydd indirekt gör det möjligt att finansiera monopolet, eftersom man utan uppbörden av detta tillägg (Spitze) inte skulle kunna belasta de inhemska produkterna med monopolets administrationskostnader".

Till skillnad från vad som gäller för inhemsk sprit som är befriad från leveransplikten, minskas detta belopp dock inte med ett schablonbelopp och

minskas eller höjs inte heller därefter progressivt, utan fastställs en gång för alla. Det på detta sätt fastställda beloppet utgör för övrigt taket för den progressiva höjningen av "Branntweinaufschlag".

Förbundsrepubliken Tysklands regering har dock anfört att den progressiva höjningen av "Branntweinaufschlag", åtminstone vad gäller "förseglade" brännerier som framställer fruktbaserad sprit, leder till att "Branntweinaufschlag" och "Monopolausgleich" uppnår samma nivå så snart som det gäller sprit från brännerier med en årsproduktion på mer än 330 hektoliter, dvs. för 95 % av produktionen.

6 Eftersom det är tal om en pålaga som läggs på både importerade varor och liknande inhemska varor inom ramen för anpassningen av ett handelsmonopol, är det denna pålagas förenlighet med artiklarna 95 och 37 som skall prövas och som för övrigt är föremål för tvisten vid den nationella domstolen.

Den nationella domstolens frågor skall besvaras med beaktande av dessa omständigheter.

7 I första hand måste de frågor som rör tolkningen av artikel 95 första stycket i fördraget prövas och därefter de som rör artikel 37.

Artikel 95 första stycket

8 Den första frågan går ut på om artikel 95 första stycket efter övergångstidens utgång ger upphov till individuella rättigheter för enskilda i medlemsstaterna som det åligger de nationella domstolarna att skydda.

9 Såsom domstolen redan har fastställt i sin dom av den 16 juni 1966 i målet 57/65 Lütticke (Recueil, s. 304) har denna bestämmelse omedelbara verkningar och ger upphov till individuella rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.

10 Den andra frågan går ut på om uppbörden, vid import av italiensk vermouth, av den del av "Monopolausgleich" som kallas "Monopolausgleichspitze" är oförenlig med artikel 95 första stycket i den omfattning den inte är avsedd att genom en skatt kompensera den pålaga som läggs på liknande inhemska varor, utan snarare att täcka statsmonopolets egna administrationskostnader.

11 Även om domstolen inom ramen för artikel 177 i fördraget inte kan uttala sig om en nationell lags förenlighet med fördraget, är den dock behörig att upplysa den nationella domstolen om alla de kriterier för tolkning av gemenskapsrätten som kan göra det möjligt för den senare domstolen att bedöma den ifrågavarande förenligheten.

12 Enligt artikel 95 första stycket i fördraget "[skall] ingen medlemsstat ... direkt eller indirekt, på varor från andra medlemsstater lägga interna skatter eller avgifter, av vilket slag de än är, som är högre än de skatter eller avgifter som direkt eller indirekt läggs på liknande inhemska varor."

Genomförandet av denna bestämmelse förutsätter tillämpning av kriterier som gör det möjligt att fastställa förekomsten eller avsaknaden av en sådan likhet.

I detta avseende är det faktum att samma råvara – t.ex. alkohol – påträffas i de två varorna inte tillräckligt för att tillämpa det förbud som föreskrivs i artikel 95 första stycket, även om pålagan helt eller delvis beräknas på grundval av denna råvara. I stället skall en jämförelse göras mellan skatter eller avgifter på varor som, i samma produktions- eller handelsled, i konsumenternas ögon uppvisar liknande egenskaper och fyller samma behov.

I detta avseende är det av stor betydelse för bedömningen om den inhemska och den importerade varan klassificeras enligt samma nummer i Gemensamma tulltaxan.

13 Om etylalkohol i en medlemsstat omfattas av särskilda bestämmelser med särskilda skattemässiga följder, utgörs följaktligen den liknande varan enligt artikel 95 första stycket av importerad etylalkohol.

Om den importerade varan däremot är en alkoholhaltig dryck, även om den baseras på etylalkohol, skall den skatt eller avgift som läggs på den jämföras med nivån för skatten eller avgiften på liknande inhemska varor.

Om det inte finns en specifik liknande inhemsk produkt iakttas diskrimineringsförbudet enligt artikel 95 om den pålaga som uppbärs för den importerade varan motsvarar en intern pålaga av samma art och samma storlek.

14 Den princip om lika skatter eller avgifter på inhemska och importerade varor som förskrivs i artikel 95 gäller oberoende av den verkan som andra än skattemässiga faktorer har på självkostnadspriset för de varor som skall jämföras.

I synnerhet kan denna artikels tillämpningsområde inte utsträckas så långt att den tillåter en utjämning, av vilket slag det än må vara, mellan en avgift av skattekaraktär som skapats för att läggas på en importerad vara och en avgift av annat slag, t.ex. ekonomisk, som omfattar en liknande inhemsk vara.

Detta är dock inte fallet när både den importerade varan och den liknande inhemska varan i lika mån beläggs med en offentlig avgift, som införts och till sitt belopp fastställts av myndigheterna, även om en del av den pålaga som läggs på den inhemska varan för övrigt används till finansiering av ett statsmonopol medan den som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.

15 Det är däremot oförenligt med artikel 95 första stycket att en importerad vara beläggs med skatter eller avgifter enligt andra beräkningsmetoder eller regler än vad som gäller för en liknande inhemsk vara, om detta leder till en högre skatt eller avgift för den importerade varan, även om denna skillnad endast uppstår i ett fåtal fall.

Mot detta kan inte hävdas att det förhållandet att den importerade varan beskattas schablonmässigt medan den inhemska varan beskattas enligt en progressiv eller degressiv skala, beror på att i det förstnämnda fallet de undersökningar som skulle behövas inte har kunnat utföras.

Även om det skulle visa sig vara omöjligt att införa samma progressiva eller degressiva pålagor för inhemska och importerade varor, är det i varje fall möjligt att iaktta det diskrimineringsförbud som förskrivs i artikel 95 genom att belägga båda varorna med samma schablonmässiga eller fasta pålaga.

Kommissionen föreslog för övrigt denna inbördes anpassning av avgiftsförhållandena i sin rekommendation av den 22 december 1969 till den tyska regeringen, en rekommendation som dock inte följdes.

16 Dessutom är det, inom ramen för artikel 95 den skatt eller avgift som läggs på de två respektive varorna som skall vara densamma, utan hänsyn till denna pålagas påverkan på slutpriset för inhemska och importerade varor.

17 Svaret på den andra, tredje och fjärde frågan, vad gäller tolkningen av artikel 95 första stycket, blir alltså följande. Bestämmelsen skall tolkas på så sätt att den förbjuder att en importerad vara beläggs med skatter eller avgifter enligt andra beräkningsmetoder eller regler än vad som gäller för en liknande inhemsk vara, t.ex. ett enhetligt belopp i det ena fallet och ett progressivt belopp i det andra fallet, och som leder till en högre skatt eller avgift för den importerade varan, även om denna skillnad endast uppstår i ett fåtal fall. De olika effekter som dessa skatter eller avgifter eventuellt har på priset för de två varorna skall inte beaktas.

Artikel 95 första stycket förbjuder däremot inte att en importerad och en liknande inhemsk vara beläggs med samma skatter eller avgifter, även om en del av den pålaga som läggs på den inhemska varan används till finansiering av ett statsmonopol medan den pålaga som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.

Artikel 37.1

18 De frågor som rör artikel 37 går i huvudsak ut på om "Monopolausgleich", i den omfattning den inbegriper "Spitze" beräknad enligt ovan, är förenlig med artikel 37 i fördraget.

19 Efter att ha fastställt att artikel 95 i fördraget inte förbjuder pålagor av det omtvistade slaget om en importerad vara och en liknande inhemsk vara i samma mån beläggs med pålagan, kan det tyckas onödigt att besvara frågorna om tolkningen av artikel 37, eftersom dessa av allt att döma har ställts för att få prövat huruvida artikel 37, såsom speciallag, tillåter avvikelse från förbudet i artikel 95 när det finns ett monopol.

20 Dessa frågor kan dock också syfta till att få klarlagt om "Monopolausgleich", även om det anpassas till "Branntweinaufschlag", är förenligt med artikel 37 i fördraget eftersom det, åtminstone delvis och även om endast indirekt, är avsett att kompensera monopolkostnaderna och till följd av detta utgör en diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkoren.

21 Det faktum att en nationell åtgärd uppfyller kraven i artikel 95 innebär inte att den är lagenlig i förhållande till de övriga bestämmelserna i fördraget, t.ex. artikel 37.

Frågorna om tolkningen av artikel 37 skall därför besvaras.

22 Genom en första fråga begärs ett klargörande av huruvida artikel 37.1 i fördraget efter övergångstidens utgång kan ge upphov till individuella rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.

23 Efter att ha hänvisat till att medlemsstaterna under övergångstiden gradvis skall anpassa statliga handelsmonopol anger artikel 37.1 grundprincipen inom detta område genom att föreskriva att det efter utgången av denna period inte får föreligga någon "diskriminering ... mellan medlemsstaternas medborgare" med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor för varor som i vissa medlemsstater omfattas av ett monopol.

24 Förbudet mot all diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor för varor som produceras eller saluförs av medborgarna i de olika medlemsstaterna utgör, inom ramen för fördragets tillämpningsområde, en grundläggande princip som till följd av sin natur direkt berör dessa medborgares ekonomiska och rättsliga ställning.

Som en hänvisning till en rad bestämmelser som faktiskt tillämpas på de egna medborgarna är denna bestämmelse till sin natur ägnad att kunna åberopas direkt av enskilda.

Förbudet mot all diskriminering inom detta område vid övergångstidens utgång är en precis skyldighet vars iakttagande skall underlättas, men inte göras beroende av den föreskrivna gradvisa anpassningen.

I detta avseende skall framhållas att enligt artikel 37.3 skall tidsplanen för att genomföra anpassningsåtgärderna harmoniseras med avskaffandet av kvantitativa restriktioner för samma varor.

De bestämmelser i fördraget som förpliktar medlemsstaterna att inom en särskild övergångstid avskaffa all diskriminering blir direkt tillämpliga även om denna förpliktelse inte är uppfylld vid utgången av denna övergångstid.

Vid utgången av denna tid är den ifrågavarande förpliktelsen inte längre underkastad några villkor och behöver inte heller för sitt genomförande eller

sina verkningar några ytterligare åtgärder från gemenskapens eller medlemsstaternas sida och kan till följd av sin natur ge upphov till individuella rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.

Syftet med den tidsfrist som medlemsstaterna tilläts för att gradvis anpassa statliga monopol för att säkerställa att ingen diskriminering föreligger vid övergångstidens utgång, är att underlätta införandet av nya förhållanden som är förenliga med den bestämmelsen och tidsfristen kan därför inte efter sin utgång utgöra ett hinder för tillämpningen av bestämmelsen.

25 Vidare har frågan ställts om, vid import av italiensk vermouth, uppbörden av den del av "Monopolausgleich" som kallas "Monopolausgleichspitze" är oförenlig med artikel 37.1 i fördraget i den omfattning den inte är avsedd att genom en skatt kompensera den pålaga som läggs på liknande inhemska varor, utan snarare att täcka statsmonopolets egna administrationskostnader.

26 Artikel 37.1 berör inte endast kvantitativa restriktioner utan förbjuder vid övergångstidens utgång all diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor mellan medlemsstaternas medborgare.

Dess tillämpning är följaktligen inte begränsad till import eller export som är direkt föremål för monopolet, utan omfattar alla åtgärder som har samband med dess existens och inverkar på medlemsstaternas inbördes handel med vissa varor, oavsett om dessa är underkastade monopolet eller inte, och avser således skatter eller avgifter som skulle leda till diskriminering av importerade varor i jämförelse med inhemska varor som omfattas av monopolet.

Denna tolkning stämmer för övrigt överens med förbudet i artikel 95 andra stycket enligt vilket ingen medlemsstat skall på varor från andra medlemsstater lägga sådana interna skatter eller avgifter som är av sådan art att de indirekt skyddar andra varor.

Med hänsyn till övervägandena ovan är det i princip oförenligt med förbudet i artikel 37.1 att endast påföra importerade varor bidrag till monopolkostnaderna, även om det sker i form av en skatt.

27 Detta är dock inte fallet när både den importerade varan och den liknande inhemska varan i lika mån beläggs med en offentlig avgift, som införts och till sitt belopp fastställts av myndigheterna, även om en del av den pålaga som läggs på den inhemska varan för övrigt används till finansiering av ett

statsmonopol medan den som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.

Diskriminering enligt artikel 37 föreligger nämligen inte om den importerade varan omfattas av samma villkor som den liknande inhemska vara som omfattas av monopolet.

Däremot är det oförenligt med både artikel 95 och artikel 37 i fördraget om pålagan på den importerade varan avviker från pålagan på den liknande inhemska vara som direkt eller indirekt omfattas av monopolet.

Svaret blir alltså följande. Artikel 37.1 skall tolkas på så sätt att den diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor som bestämmelsen avser också omfattar ett påförande på en importerad vara av ett bidrag till monopolkostnaderna, även om det sker i form av en skatt. Denna bestämmelse förbjuder dock inte att en importerad och en liknande inhemsk vara beläggs med samma skatter eller avgifter, även om en del av den skatt eller avgift som läggs på den inhemska varan används till finansiering av ett statsmonopol medan den skatt eller avgift som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.

28 Sökanden i målet vid den nationella domstolen har efter avslutningen av den muntliga förhandlingen ansökt om att denna skall återupptas mot bakgrund av att de svar som Förbundsrepubliken Tysklands regering samt kommissionen har lämnat på en fråga i målet 91/75 (Hauptzollamt Göttingen/Miritz) skulle kunna påverka domstolens avgörande.

29 Dessa svar angående ett s.k. "prisutjämningssystem" inom det tyska spritmonopolet bidrar dock inte med något som är avgörande för tolkningen av gemenskapsrätten när det gäller att besvara de frågor som ställts av den nationella domstolen i förevarande mål.

Domstolen anser därför inte att det är nödvändigt att återuppta den muntliga förhandlingen.

Rättegångskostnader

30 De kostnader som har förorsakats Förbundsrepubliken Tyskland och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående de frågor som genom beslut av den 10 april 1975 förts vidare av Finanzgericht Rheinland-Pfalz - följande dom:

1) **Artikel 95 första stycket har omedelbara verkningar och ger upphov till individuella rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.**

2) **Artikel 95 första stycket skall tolkas på så sätt att den bestämmelsen förbjuder att en importerad vara beläggs med skatter eller avgifter enligt andra beräkningsmetoder eller regler än vad som gäller för en liknande inhemsk vara, t.ex. ett enhetligt belopp i det ena fallet och ett progressivt belopp i det andra fallet, och som leder till en högre skatt eller avgift för den importerade varan, även om denna skillnad endast uppstår i ett fåtal fall. De olika effekter som dessa skatter eller avgifter eventuellt har på priset för de två varorna skall inte beaktas.**

3) **Artikel 95 första stycket förbjuder inte att en importerad och en liknande inhemsk vara beläggs med samma skatter eller avgifter, även om en del av den pålaga som läggs på den inhemska varan används till finansiering av ett statsmonopol medan den pålaga som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.**

4) **Artikel 37.1 kan ge upphov till individuella rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.**

5) **Artikel 37.1 skall tolkas på så sätt att den diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor som bestämmelsen avser också omfattar ett påförande på en importerad vara av ett bidrag till monopolkostnaderna, även om det sker i form av en skatt. Denna bestämmelse förbjuder dock inte att en importerad och en liknande inhemsk vara beläggs med samma skatter eller avgifter, även om en del av den skatt eller avgift som läggs på den inhemska varan används till finansiering av**

ett statsmonopol medan den skatt eller avgift som läggs på den importerade varan uppbärs till förmån för statsbudgeten.

Lecourt Kutscher O'Keeffe

Donner Mertens de Wilmars Sørensen Mackenzie Stuart

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 17 februari 1976.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

R. Lecourt
Ordförande